

דבר המערכת

דברי חיזוק והתעוררות במשנת רבינו התו"ט
מה נמלצו לחכי אמרתך מדבש לפי

מונהג אבותינו תורה היא, לאכול מאכלי חלב בחג השבועות (או"ח תצ"ד ס"ג בהגה). טעם נפלא כתב בספה"ק בני יששכר (לשבועות מאמר ד, אות ה) עפ"י דברי רבינו התוספות יו"ט וז"ל:

י"ל הטעם, חלב רומז לחסד גוון לובן (זוה"ק ח"ג ד' ע"א), והנה ל"הגיד ב'בקר ח'סדך (תהלים צב ג) ר"ת חל"ב, והנה אקדים מה שכתב הרב התו"ט במסכת ברכות (פ"ז מ"ג ד"ה נברך) טעם למה בברכת התורה אומר המברך ברכו את הוי"ה ובברכת המזון נברך אלקינו, וכתב, דהנה מזונות שהש"י זן ומפרנס אותנו זה ג"כ מצד הדין, שהדין ג"כ נותן כיון שהוא בראנו לכבודו הדין הוא שיוון אותנו על כן מברכין נברך אלקינו שם הדין (ב"ר פל"ג ג'), משא"כ מה שנתן לנו את תורתו זה מצד החסד הגמור והרחמים כי גברו חסדיו עלינו להודיע לבריותיו ולגלות להם מסתירין דיליה על כן מברכין ברכו את הוי"ה שם החסד והרחמים (שם), עכ"ד הרב הנ"ל בקצת תוספת ביאור, והנה נ"ל דלבעבור זה ביום מתן תורתנו אוכלים מאכלי חלב רמז לחסד.

בא וראה מה שכתב בענין זה, רבינו בחיי בספרו חובות הלבבות - שער חשבון הנפש (פרק ג בחשבון הרביעי):

"חשבוננו עם נפשו בגודל טובות האלקים עליו בהערותו אל מה שיש בו חיותו בשני העולמים: בתורה נכבדת נאמנה להסיר עיוורונו ולבער סכלותו ולהאיר עיניו ולהקריבו אל רצון אלקיו, ותודיענו אמיתת בוראו ומה שהוא חייב לו, אשר בו תשלם הצלחתו בשני העולמים, כמו שכתוב: תורת ה' תמימה משיבת נפש וגו' פקודי ה' ישרים משמחי לב וגו'. ויחשב בנפשו, אלו היתה נעדרת ממנו אחר שהכיר מעלתה, ואח"כ נזדמן לו אדם שהועילו בה, ההיתה ראויה השתדלותו ויכולתו מספקת להשלים הודאתו ושבחו על זה. וכ"ש הבורא המעיר בה והמפיק להבנתה והעוזר לו עליה. והמעט ממה שאנו חייבים לו מן ההודאה עליה, הוא שנרוץ להדבק בתורתו ונמרה לקבל מצוותיו והזהרתו, כמו שכתוב: חשתי ולא התמהמהתי וגו', ואמר: מה אהבתי תורתך, ואמר: מה נמלצו לחכי אמרתך עכ"ד.

אחר הדברים הנשגבים האלו, כל אחד ואחד ודאי יקבל על עצמו קבלה טובה בעת חג השבועות "זמן מתן תורתנו", להרבות ולהוסיף בלימוד התורה הק'.

על כן, הוצאה להקל על עצמו (-לקיים קבלתו) בלימוד מתוק מדבש, ילמד משניות תוס' יום טוב עם הביאור הנפלא "ששון יום טוב", שממתקת את הלימוד באופן השווה לכל נפש, כל אחד כפום דרגא דיליה. [ראה מטעמת מהביאור הנפלא בעמ' ג' בגליון זה].

ויה"ר שנזכה לקבל עלינו נועם עול תורה, ובזכות זה נגאל במהרה בימינו מהגלות המר, וכמאמרם ז"ל (מדר"ש פר' צו) 'אין כל הגליות הללו מתכנסות אלא בזכות המשניות', אכ"ר.

הגליון יוצא לאור עולם ע"י

מכון תוס' יו"ט המבואר

לקבלת הגליון באימייל, וכן לתגובות והערות:

machontosfosyomtov@gmail.com

דבר המלך ודתו

פנינים נפלאים מתורת רבינו בעניניא דיומא
משיא זמתן בדברי רבינו כמה אדם יכול לסחוב בזמנו

וַיִּשְׁאַהֲבוּ בְּמִוְטֵי בְּשִׁינִים וְגו' (פרשת שלח יג, כג). וברש"י ואם חפץ אתה לדעת וכו' צא ולמד מאבנים שהקימו בגלגל וכו'.

שאלה פועל נכנס לחנות בשבת, והעמים על כתפיו עשרים ושש בקבוקי יין שכל בקבוק מכיל ליטר, וחשב להוציאם מהחנות למקום שמור, ובשעה שהוציאם מהחנות חזר בו והחליט לגנבם. האם אומרים קים ליה בדבריה מיניה, וחייב סקילה על הוצאה מרשות היחיד לרשות הרבים, ופטור על הגניבה, וכמבואר במסכת כתובות (דף לא ע"א) הגונב כיס בשבת חייב, כשכבר נתחייב בגניבה קודם שבה לאיסור סקילה, אבל אם היה מגרר ויוצא מגרר ויוצא פטור, שהרי איסור שבת ואיסור גניבה באים כאחד, ובענינו גם אם העמים על כתפיו פטור כי בשעה שהעמים לא נתכוין לגנוב אלא להעבירם למקום שמור, ואח"כ נמלך לגנוב בשעה שהוציא מרשות היחיד לרשות הרבים, או שמא אין דרך הוצאה בכך, כי קשה לאדם להוציא משא כבד כזה, וממילא פטור על איסור מלאכה בשבת, וחייב לשלם את שווי הגניבה ואף על פי שגנב זה הוציאם, חכמה יתירה שאני כמבואר במסכת שבת (דף עד ע"ב)?

תשובה אין דרך לשאת משא כבד כזה, וממילא פטור על חילול השבת וחייב על הגניבה, וראה לך שאין דרך לשאת משא כזה היא ממסכת פאה פ"ו מ"ו, שם נאמר: העומר שיש בו סאתיים ושכחו אינו שכתה, וביאר הברטנורא על פי הירושלמי: דכתיב 'לא תשוב לקחתו', עומר שאתה יכול להגביהו כולו כאחת ולשאת אותו על כתפו, יצא זה של סאתיים [כעשרים ושנים ליטר] שאי אתה יכול להגביהו כולו כאחת. ולפי זה בענינו הוא פטור על חילול השבת, וחייב על הגניבה.

ויש להסתפק, דאולי בימינו שנחלשו הדורות, גם בפחות מסאתיים פטור, כי אין זה נושא כדרך. ואולי גם הפאה נמדד כל עומר לפי דורו, ואם בימינו גם פחות משיעור זה אין בכוחנו לשאת, אין בזה פאה.

והנה לגבי שבת מסתבר שאזלינן בתר כל דור ודור, שהרי מלאכת מחשבת אסרה תורה, ואם בימינו אין זה דרך הוצאה, פטור. אמנם לגבי דיני שכחה יש לעיין בזה.

ואולי אפשר לפשוט ספק זה, ולומר שגם בימינו נשאר שיעור זה. מזה שהירושלמי כתב ב' טעמים למשנה זו, למה העומר שיש בו סאתיים ושכחו אינו שכתה, א. בגלל דאין יכול לקחתו כאחד, ולכן לא שייך בו שכחה, שגם בלי שכחה אין יכול ליקחו בפעם כאחת. ב. דכתיב ושכתה עומר ולא גדיש. וכתב הירושלמי ב' נפ"מ בזה, יעו"ש. ולכאורה היה יכול לומר נפ"מ נוספת לגבי דורות הבאים, שיוחלשו הדורות, דלפי טעם הראשון גם בפחות מסאתיים אין זו שכחה, אבל לטעם השני משום דאין זה עומר אלא גדיש, מסתבר דאין נפ"מ בין הדורות הקודמים לדורות הללו, כי שם גדיש לא משתנה. ואולי אין דרך חכמינו להורות נפ"מ לדורות הבאים שנחלשו הדורות.

והנה בתוספות יום טוב כתב: ואין נראה לי לפרש מפני כובדו דהא רבותינו שקלו אבנים שהקימו בגלגל איש אחד על שכמו מצאו משקל כל אחד ארבעים סאה. כמ"ש רש"י בפירוש החומש פרשת שלח לך, יעו"ש. והעיר עליו בחידושי מהר"ח דאמנם בימי דור המדבר היה יותר כח לאנשים, אך חז"ל שיעורו לפי דורם כפי הכח שהיה בימיהם. וכתב להליץ בעד התו"ט שהרי הגמרא דורשת ענין זה מפסוק, והתורה ניתנה לדור המדבר, ולהם היה כח לשאת מ' סאה. אך דחה סברה זו מפני שהתורה נתנה שיעור לפי מה שיכול לקחתו כאחת ואם כן כל דור צריך לשער לפי הדור, יעו"ש. נמצא דלדעת החידושי מהר"ח מודדים כל דור ודור לפי כוחו, ואם כן בימינו שנחלשו הדורות מימי המשנה, השיעור יהיה קטן יותר, ולדברי התו"ט צ"ע.

חשוקי חמד - מסכת פאה פרק ו משנה ו

רבינו בפירושו על אבות - עם הביאור ששון יו"ט

ששון יום טוב

מטעמת מהביאור הנפלא "ששון יו"ט" שבהוצאתנו - המבאר דברי התו"ט

לבקשת רבים מקוראי הגליון, מביאים אנו טעימה מהפירוש הנפלא "ששון יום טוב" המבאר את דברי רבינו התוס' יו"ט - בשילוב תיבות הביאור בתוך דבריו.

בחרנו להגיש בפני הקוראים פירוש על דברי רבינו במסכת אבות (פרק א' משנה א) - הקשורים לענינא דיומא - עניני קבלת התורה מהר סיני.

יש לציין שמפאת קוצר היריעה הבאנו רק את הפירוש המשולב בתוך התיבות, ולא את כל הערות המחכמות המעטרות את הפירוש, ויותר ממה שכתוב כאן מבואר ומפורט בספר עצמו, ישמע חכם ויוסף לקח - ללמוד בספר עצמו - בבחינת אותיות מחכימות, וימצא נופת צופים וכל טעם.

משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע

שנינו במשנה מסכת אבות (פרק א משנה א): משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע ויהושע לזקנים וזקנים לנביאים ונביאים מסרוה לאנשי כנסת הגדולה.

משה קבל תורה מסיני - פירש הר"ב (ד"ה מסיני) את התיבה מסיני, ממי שנגלה בסיני (כלומר, מהקב"ה). ושם כשנגלה הקב"ה למשה בסיני קבלה בכללותיה ופרטיה ודקדוקיה, ולא נתחדשה לו למשה אח"כ הלכה. וכמו ששנו בתורת כהנים (בהר פרשה א') שהביא רש"י בפירושו תחלת פרשת בהר סיני (ויקרא כ"ה, א'). ולהוראה זו הוא אומר מסיני (ולא אומר 'משה קבל תורה מהקב"ה', כדי להורות שאת כל התורה קבל משה בסיני). ולא דבר רק הוא (כלומר, לא הוזכר כאן בחנם), שהרי זה אות על הדת (שהיא אמת, כלשון

הרמב"ם שהביא רבינו בפתיחת המסכת). אחת היא לאמה, כנסת ישראל שקבלה בזמן מתן תורה, ברה היא ליולדתה, התלמידים שכל דור ודור, שנקראים בנים משום שבנים הם לה'. ואפילו מה שעתיד תלמיד ותיק לחדש הכל קבל משה, שנאמר (דברים ט', י') ויתן ה' אלי את שני לוחת האבנים כתובים באצבע אלקים ועליהם ככל הדברים אשר דבר ה' עמכם בהר מתוך האש ביום הקהל, ודרשו בגמרא פ"ב דמגילה [ד' י"ט ע"ב] מלמד שהראהו הקב"ה למשה דקדוקי תורה ודקדוקי סופרים ומה שהסופרים עתידים לחדש. ואע"פ שדקדוקי סופרים שהראהו למשה לא היו אלא בדרך ראייה בלבד שרק הראם למשה ולא מסרו לו כמו שפרשתי בהקדמה למשניות, יאמר כאן קבל, כי על הרוב ידבר שאת חוב התורה קיבל ואת מיעוטה ראה, כמו שביאר הרמב"ן בהקדמת פירוש החומש בחמשים שערי בינה שנבראו בעולם (ר"ה כ"א): שעל הרוב יאמר נברא (משום שרק על מ"ט שערים שנמסרו למשה שייך לשון בריאה, ולא על השער הנוסף שלא נמסר לנברא). כך נ"ל:

ומסרה ליהושע - שכל מה שקבל משה מסיני מסר ליהושע. אבל במשה לא יוכל לומר שנמסרה לו התורה מסיני, כי לא נמסר לו כל התורה, שהרי שער החמשים לא נמסר לו כמאמרם ז"ל [ר"ה דף כ"א ע"ב] על הפסוק ותחסרהו מעט מאלהים (תהלים ח"ו). ולפיכך אמר אצלו שקבל, כלומר כל מה שהיה ראוי לו לקבל קבל מסיני. כך פירשו המפרשים:

ונביאים מסרוה לאנשי כנסת הגדולה - לומר שאע"פ שלא כל הכנסיה היו נביאים נמסרה להם התורה כולה כמו שנמסרה להקדומים להם (וכמו שכתב רבינו בד"ה הקודם שהלשון 'מסרוה' מורה על מסירה מוחלטת). אבל מכאן ואילך שנתמעטו הדורות לא נמסרה כולה, אבל קבל כל אחד כפי כחו (ולכן ממשנה ג' ואילך שוב חוזר לומר בלשון 'קיבל'), ומ"מ התורה שבידו של כל אחד ואחד קבלה היא אצלו איש מפי איש עד משה רבינו ע"ה מסיני.

רוצים אתם לטעום
תוספות טעם

**במסכת
אבות?**

למדו מסכת אבות עם

**פירוש תוס' יו"ט
המבואר**

רבנים, בעלי דרשנים, וכל מי שהגה במשניות הלזו,
מעידים: שלא ראו כבושם הזה,
המקיף כל חלקי הפרד"ס בלימוד פרקי אבות

...לאחר שתגמור ללמוד סוגיא עם הראשונים,
תלמד משניות עם "תוספות יום טוב", סי זייער גוט! [זה מאד טוב].
(אמר זאת בחיוך גלבב כזה שעד היום חש השואל בטעם של התו"ט).
מעשה איש ח"ג דף פ"ח

ואלו הם
דברי החזו"א:

סיפורים נפלאים ישועות ונחמות בזכות הזחירות מלשוחה

בשעת התפילה כתקנת רבינו התוס' יו"ט

ביקש מהנושים להיזהר מלדבר בתפילה וזהויר לכל אחד את כספו

והזכיר לכל אחד את כספו. עד שנתפס לי הקול באין תקנה. כל תרופות וטיפות הפלא, טבעיות, כימיות לא הועילו. הקול חנוק, אני לא מסוגל להרים את הקול כלל. השיעורים נמסרים בקול שקט וצרוד, מלווים בכאבי גרון, וזה כמובן מגביל מאוד גם בשאר תחומי החיים: תפילה, זמירות, דרשות ועוד.

מספר ימים לפני ראש השנה תשע"ג פניתי לרופא מומחה בתחום שיבדוק אותי ביסודיות. לאחר בדיקה פולשנית לגרון עם מיכשור משוכלל, מראה לי הרופא על המסך את תגובת מיתרי הקול בשעת דיבור, כששתי יבלות ענקיות חוסמות את הקול. הרופא קבע שהפתרון היחיד הוא ניתוח וגם אז לא מובטח שהקול יחזור לאיתנו... בכל מקרה המליץ לנסות ולעשות תרגילי דיבור ופיתוח קול, לדבריו אין כמעט סיכויים שזה יעזור אבל כדאי לנסות. לשאלתי, מה הכוונה 'תרגילי דיבור', ענה לי: אתה צריך ללמוד איך לדבר נכון, ותצטרך את זה גם לאחר הניתוח, כדי לשמור על הקיים.

בתקופת החגים לא התחלתי עם התרגילים, אבל ראיתי עלון נפלא של "מורא מקדש" ובו גודל חומרת דיבור בשעת התפילה. אמרתי לעצמי, הרופא אמר לי: "אתה צריך ללמוד איך לדבר נכון", אכן, אני צריך ללמוד איך לדבר, מתי כן ומתי לא! למרות שאף פעם לא הייתי ספטן בתפילה, אבל עד שהתחלתי את התפילה, לפעמים צריכים להגיד מילה או שאלה קטנה וכדומה. קיבלתי על עצמי שמיד שהחזן מתחיל את התפילה, גם אם אני עוד לא התחלתי, אני לא אדבר כלל, וזה יהיה לרפואת הקול שלי. את התוצאות מיותר לציין, כשבועיים אחרי החגים לאחר שהרגשתי הטבה משמעותית בקול, פניתי שוב לרופא המומחה, ובבדיקה נוספת, שואל אותי האם עשיתי תרגילי דיבור, עניתי לו: ברור שעשיתי וזה עזר לי מאוד. בהתפעלות ובהתרגשות הראה לי הרופא על המסך איך ששתי היבלות הוקטנו למינימום. אומר הרופא עוד לא ראיתי טיפול בדיבור כל כך מוצלח, תמשיך בעקביות ובעזרת ה' לא תצטרך לניתוח.

לאחר כשבועיים נוספים פניתי שוב לבדיקה, וכך כתב הרופא: "הפתעה נעימה! שני מיתרי הקול נעים היטב, אין לראות הערב יבלות/קשריות על המיתרים. אין הוראה לניתוח!" וברוך ה' כבר יותר מחצי שנה שאני לא יודע מה זה צרידות, וגם כשאני עולה לטונים גבוהים במיוחד.

מ.ק. (גל' קדושת בתי מקדש מעט)

אדם אחד, איש עסקים ידוע ומפורסם, פשט את הרגל. זו הייתה מכה גדולה, לא רק לו עצמו אלא לאנשים רבים שהיו עימו בקשרי מסחר, והשקיעו אצלו כספים רבים. כל בעלי החוב הללו נלחצו מאד, כמובן, דרשו את כספם בחזרה, ורדפו אחר העשיר פושט-הרגל. מאחר שלא הייתה לו אפשרות להחזיר, הלך המצב והחמיר.

יום אחד הזמין אותו איש עסקים את כל הנושים לאסיפה. הוא הצהיר בפניהם, שתוך זמן לא רב יחזיר לכל אחד מהם את כל הכסף המגיע לו, אבל לפני כן הוא רוצה לבקש מהם להשקיע השקעה קטנה בעסק שלו. בעלי החוב לא הבינו איך הוא מעז לבקש בקשה כזאת - לא די שהם הפסידו הון תועפות מחמת עסקיו שקרסו, והוא מצפה שישקיעו עוד?!

אך האיש הבהיר להם מהי בקשתו: "אנא, בבקשה מכם, כל מי שהשקיע כסף בעסק שלי, ושהפסיד בגלל קריסת העסק, יקבל על עצמו לא לדבר בשעת התפילה. ואני מתחייב בעזרת ה' להחזיר לכל אחד מכם את כספו". כולם הסכימו, וקיבלו על עצמם את הקבלה. מי אינו רוצה את כספו בחזרה?!

תוך שנה מאותה אסיפה, שבה קיבלו על עצמם לא לדבר בשעת התפילה, החזיר האיש לכולם את הכסף, ועוד נותרו לו רווח גדול.

(כבוד בית ה')

השתיקה בתפילה ריפאה את הקול

אני עוסק בהוראה כבר הרבה שנים, וכלי העבודה השימושי ביותר שלי הוא ה'קול' בכדי למסור שיעורים. מעבר להכנה ומסירת השיעור צריך גם הרבה כוחות ומחשבה כיצד להכניס 'גישמאק' ו'ברען' בלימוד הגמרא. חוץ מהעובדה שזה מתיש גופנית, זה מתיש מאוד את מיתרי הקול.

במשך השנים תמיד הייתי רגיש מאוד והשתדלתי מאוד לשמור על טונים נכונים, ובכל זאת הצטרדתי רבות לתקופות קצרות שבהם נהרתי מאוד עד שחזרתי לעצמי,

הגליון נתנדב
לעילוי נשמת גמב"ע נפט' י"ב סיון
ת.ב.צ.ה